

ASGARI İŞÇİLİK DEĞERLENDİRMESİNDE İHALE KONUSU İŞLERDE MALİYETİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK UYGULAMALAR

1. GİRİŞ

Asgari işçilik uygulaması, işverenin yaptığı işin emsaline, nitelik, kapsam ve kapasitesine göre işini yürütebilmesi için gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin ve prime esas kazanç tutarının altında bildirimde bulunduğu Sosyal Güvenlik Kurumunca saptanması halinde, kanuni ölçütler dikkate alınarak işin yürütülmesi için gerekli olan işçilik miktarının saptanmasıdır.

İhale konusu işlerde veya inşaat, yapım işlerinde asgari işçilik araştırmasında esas unsurlardan biri de maliyetin belirlenmesidir.

Bu makalede ihale konusu olan ancak yükleniciye herhangi bir bedel ödenmeksizin yaptırılan veya işverenler tarafından ikmal edilen ancak inşaatın metrekaresi ile metrekare birim maliyet bedelinin çarpılması ile maliyet tutarına ulaşamayacak nitelikteki başlığımıza konu işlerde Sosyal Güvenlik Kurumu uygulamalarının özellikle 2011/13 sayılı Genelgesi dikkate alınarak ne şekilde gerçekleştirildiği ele alınacaktır.

2. ASGARI İŞÇİLİK UYGULAMASINDA İSTİHKAK TUTARI, MALİYET

5510 sayılı Kanunun 85 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından ihale mevzuatına göre yaptırılan her türlü işlerde ünitece yapılacak araştırma; işin kesin kabulünün ya da geçici kabulünün noksansız olarak yapıldığı tarihten sonra ve işverene ödenmesi gereken Katma Değer Vergisi hariç, malzeme fiyat farkı ve akreditif bedeli dâhil toplam istihkak tutarı asgari işçilik değerlendirmesinde maliyet bedeli olarak dikkate alınır.

Bina maliyeti, belediyeler, valilikler ve ruhsat vermeye yetkili diğer makamların vermiş olduğu inşaatın ruhsatnamesinde yazılı bulunan, ruhsatnamesi yoksa ünitece tespit edilecek yüzölçümü ile 2011/13 sayılı genelge çerçevesinde birim maliyet bedelinin çarpımı suretiyle bulunacak tutar üzerinden hesaplanır.

Asgari işçilik incelemesi yapılacak iş sözleşmesi (anahtar karşılığı sözleşme veya ihale sözleşmesi) karşılığı kendi sigortalı çalıştırmaksızın başka bir kişiye istisna akdi çerçevesinde yaptırılması durumunda, asgari işçilik hesabında dikkate alınması gereken maliyet taraflar arasında akdedilen sözleşmedeki KDV hariç miktardır.

3. İSTİHKAK ÖDEMESİ YAPILMAYAN İHALE KONUSU İŞLERDE MALİYETİN BELİRLENMESİ

İhale konusu olan ancak istihkak ödemesi yapılmayan yap-işlet, yap-işlet-devret modeli, kar paylaşımı (satış bedelinin belirli yüzdelere ihale makamı ve yüklenici tarafından paylaşılması vb.), kat karşılığı ya da arsa verilmesi şeklinde yapılan inşaat işlerinde araştırma işleminin, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca yayımlanan yapı yaklaşık metrekare birim maliyet bedellerinin uygulanmasına imkan verecek olması halinde, inşaatın metrekaresi ile metrekare birim maliyet bedelinin çarpılması sonucu hesaplanacak maliyet tutarına asgari işçilik oranı uygulanmak suretiyle yapılması gerekmektedir.

İstihkak ödemesi yapılmayan ihale konusu işlerde yukarıda açıklandığı gibi işlem yapılamaması halinde, maliyet tutarının tespitinin yapılabilmesini teminen konunun sosyal güvenlik denetmenine aktarılması, sosyal güvenlik denetmenince işyeri kayıtlarının incelenerek yapılan işin maliyetinin tespit edilmesinden sonra bu maliyete asgari işçilik oranı uygulanmak suretiyle araştırma işleminin yapılması yoluna gidilmektedir.

Sosyal Güvenlik Denetmenince işin maliyetinin tespit edilememesi halinde bildirilmesi gereken asgari işçilik tutarının tespitini teminen durum Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının ilgili Grup Başkanlığına intikal ettirilecektir.

Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişleri veya Denetmenleri tarafından belirtilen işlerin maliyetleri, yasal defterde işletmelerde yapımı süren ve tamamlandığında ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılacak olan, her türlü madde ve malzeme ile işçilik ve genel giderlerle ilgili harcamaların izlendiği "258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı" ile bağlantılı hesapların incelenmesi yapılarak bulunmaktadır.

İhale konusu olup yükleniciye herhangi bir bedel ödenmeksizin yaptırılan yıkım/söküm işlerinde ise yıkımı sökümü yapılan hurda malzeme, yükleniciye yapılan işin karşılığı verilmekte ya da hurda malzemenin fiyatının yapılan işin değerinden daha yüksek olması halinde yüklenici tarafından ihale makamlarına bir bedel ödenmek suretiyle işlem yapılmaktadır.

Bu durumda, ihale makamlarınca istihkak ödenmeksizin;

- Çıkan hurda malzeme karşılığında yapılan yıkım/söküm işlerinde, hurda malzemenin bedeli yaptırılan işin maliyetini karşıladığından bu tutar üzerinden,

- Yüklenici tarafından çıkan hurda malzeme karşılığında ihale makamlarına bedel ödenmek suretiyle yapılan yıkım/söküm işlerinde, ihale makamlarınca bildirilen tutarların içinde hurda malzemenin satış bedelinin de bulunması halinde işverence hurda malzeme için ödenen bedel dikkate alınmaksızın sadece yıkım/söküm gibi işçilik içeren işlerin maliyet bedeli üzerinden, araştırma işlemi yapılacaktır. SGK tarafından araştırma işlemine esas bu tutarlar ihale makamlarından istenilecektir.

4. İHALE KONUSU OLMAYAN RÜZGAR ENERJİ SANTRALİ, HİDRO ELEKTRİK SANTRALİ VB İŞLERE İLİŞKİN MALİYETİN TESPİTİ

İhale konusu olmayan ve işverenler tarafından sözleşme karşılığı yapılmayan Rüzgar Enerji Santrali, Hidroelektrik Santrali vb. işlerde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca yayımlanan yapı yaklaşık metrekare birim maliyet bedellerinin uygulanmasına imkan verecek olması halinde, inşaatın metrekaresi ile metrekare birim maliyet bedelinin çarpılması sonucu hesaplanacak maliyet tutarına asgari işçilik oranı uygulanmak suretiyle yapılamaması halinde, maliyet tutarının tespitinin yapılabilmesini teminen konunun Sosyal Güvenlik Denetmenine aktarılması, sosyal güvenlik denetmenince işyeri kayıtlarının incelenerek yapılan işin maliyetinin tespit edilmesinden sonra bu maliyete asgari işçilik oranı uygulanmak suretiyle araştırma işleminin yapılması yoluna gidilmektedir.

Bir üst başlıkta açıklandığı üzere ihale konusu işlerdeki uygulama yönünde burada da Sosyal Güvenlik Denetmenince işin maliyetinin tespit edilememesi halinde bildirilmesi gereken asgari işçilik tutarının tespitini teminen durum Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının ilgili Grup Başkanlığına intikal ettirilecektir.

Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişleri veya Denetmenleri tarafından belirtilen söz konusu işlerin maliyetleri, yasal defterde işletmelerde yapımı süren ve tamamlandığında ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılacak olan, her türlü madde ve malzeme ile işçilik ve genel giderlerle ilgili harcamaların izlendiği "258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı" ile bağlantılı hesapların incelenmesi yapılarak bulunmaktadır.

2025 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetlerine İlişkin 31.01.2025 tarihli ve 32799 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının "Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ'inde ilk defa Rüzgar Enerji Santrali yapımına ilişkin m2 maliyet bedeli açıklanmıştır.

Başladığı yıl içinde bitirilmiş olan inşaatın maliyetinin hesaplanmasında o yıl için tespit edilen, başladığı yıldan sonraki yıllarda bitirilmiş inşaatın maliyetinin hesabında ise bitirildiği yıldan önceki yıla ait birim maliyet bedeli esas alındığı dikkate alındığında ihale konusu olmayan ve yapımına 01.01.2025 tarihinden sonra başlanılan Rüzgar Enerji Santrallerinde maliyet ruhsatnamesinde yazılı bulunan, ruhsatnamesi yoksa ünitece tespit edilecek yüzölçümü ile 2011/13 sayılı Genelge çerçevesinde birim maliyet bedelinin çarpımı suretiyle bulunacak tutar üzerinden hesaplanacaktır.

5. SONUÇ

5510 sayılı Kanunun 85 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından ihale mevzuatına göre yaptırılan her türlü işlerde ünitece yapılacak araştırma; işin kesin kabulünün ya da geçici kabulünün noksansız olarak yapıldığı tarihten sonra ve işverene ödenmesi gereken Katma Değer Vergisi hariç, malzeme fiyat farkı ve akreditif bedeli dâhil toplam istihkak tutarı asgari işçilik değerlendirmesinde maliyet bedeli olarak dikkate alınır.

Bina maliyeti, belediyeler, valilikler ve ruhsat vermeye yetkili diğer makamların vermiş olduğu inşaatın ruhsatnamesinde yazılı bulunan, ruhsatnamesi yoksa ünitece tespit edilecek yüzölçümü ile 2011/13 sayılı genelge çerçevesinde birim maliyet bedelinin çarpımı suretiyle bulunacak tutar üzerinden hesaplanır.

Asgari işçilik incelemesi yapılacak iş sözleşmesi (anahtar karşılığı sözleşme veya ihale sözleşmesi) karşılığı kendi sigortalı çalıştırmaksızın başka bir kişiye istisna akdi çerçevesinde yaptırılması durumunda, asgari işçilik hesabında dikkate alınması gereken maliyet taraflar arasında akdedilen sözleşmedeki KDV hariç miktardır.

Sosyal Güvenlik Kurumu uygulamaları içinde teknik yönü oldukça ağır olan asgari işçilik uygulamalarında ihale konusu Yap-İşlet, Yap-İşlet-Devret, Kar Paylaşımı Modelli Yapım İşleri, kat karşılığı arsa verilmesi şeklinde yapılan inşaat işleri, yıkım-söküm işleri ile ihale konusu olmayan Rüzgar Enerji Santrali, Hes vb. işlerde maliyetin belirlenmesi ayrıksı hususları barındırmaktadır.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU EKİBİ

